

رویکردهای نهادگرایی به رشد و توسعه اقتصادی و اثرگذاری بر خروج

نخبگان

عارف بهروز^۱

چکیده

در این مقاله اقدام به تجزیه و تحلیل توسعه‌یافتگی ایران با رویکرد رشد اقتصادی از منظر نهادگرایی پرداخته شده و در نهایت با بررسی شاخص‌های توسعه یافتگی با رویکرد نهادگرایی مشخص شده که ضعف بنیادی شاخص‌های مذکور در سال‌های اخیر از علل مهم خروج نخبگان در کشور بوده است از جمله عدم برابری توزیع درآمد، عدم شفافیت مالی دولت، ضعف در شاخص‌های رشد اقتصادی و ... را می‌توان اشاره کرد.

واژگان کلیدی: توسعه، رشد اقتصادی، رویکرد نهادی، اقتصاد ایران.

مقدمه

نهادگرایی، نوعی تجزیه و تحلیل و نگرش اقتصادی است که بر نقش نهادهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در تعیین وقایع اقتصادی تأکید می‌کند. این اندیشه از اواخر قرن نوزدهم میلادی به ویژه در میان اقتصاددانان آمریکایی بروز و ظهور یافت. نخستین اقتصاددانانی که به تبیین این مکتب اقتصادی پرداختند «تورستین ویلن» و «جان راجر کامونز» بودند.

همچنین یکی از مهم‌ترین نمایندگان نهادگرایی، «داگلاس نورث» است که به خاطر نظریه‌هایش برنده جایزه نوبل هم شده است. وی به عنوان یکی از برجسته‌ترین نمایندگان نهادگرایی جدید، معتقد است نهادها قید و بندهایی هستند که شرایط فعالیت اقتصادی در جامعه را تعیین می‌کنند.

گروهی از اقتصاددانان با نزدیک کردن اقتصاد به جامعه‌شناسی معتقدند که برای فهم متغیرهای اقتصادی در جامعه می‌بایست نهادها و نهادمندی در آن جامعه را مورد مطالعه قرار داد. نهادها ریشه در فرهنگ و تاریخ دارند و نهادگرایان تاریخ‌گرا، تسلسل و تداوم تاریخی در حکومت و سیاست را مورد بررسی قرار داده‌اند و بر تداوم زمانی و توالی تاریخی در توسعه نهادی تأکید می‌کنند (پاتنام، ۱۳۸۰).

نهادگرایی در سال‌های اخیر، بیش از پیش مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفته است. یکی از دلایل این امر، مطرح شدن بحث سرمایه اجتماعی است. در واقع از اوایل دهه ۱۹۹۰، شاهد مطرح شدن بحث سرمایه اجتماعی بودیم و بررسی‌های انجام شده تأثیر مثبت سرمایه اجتماعی بر رشد اقتصادی را نمایان ساخت (نک

۱. دانشجوی دکتری اقتصاد پولی دانشگاه شهید چمران اهواز، aref.behrooz2013@gmail.com